

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการกำไร

ในปัจจุบันมีการขยายตัวทางธุรกิจอย่างรวดเร็วและมีบริษัทจำนวนมากที่ต้องการแปลงสภาพจากบริษัทจำกัดไปสู่การเป็นบริษัทมหาชน จำกัด โดยการนำกิจการเข้าจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเสนอขายหุ้นต่อสาธารณชน เพื่อเป็นการระดมทุนมุ่งสู่การขยายงานของกิจการในอนาคต

ซึ่งจากการเสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนนั้น ทำให้ผู้ที่ถือหุ้นของกิจการทุกคนมีสถานะของความเป็นเจ้าของกิจการ และหน้าที่ในการบริหารงานของกิจการ โดยทั่วไปแล้วผู้ถือหุ้นจะทำการแต่งตั้งผู้บริหารเป็นตัวแทนในการบริหารงานของกิจการ จากลักษณะการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่กล่าวถึง การที่ผู้บริหารและเจ้าของกิจการ (ผู้ถือหุ้น) เป็นคนละบุคคล โดยบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ตัวการ (Principle) คือเจ้าของกิจการ และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน (Agent) คือผู้บริหารกิจการ โดยตัวแทนจะทำหน้าที่ในการบริหารงานกิจการและได้รับค่าตอบแทนจากเจ้าของกิจการ

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) จะมีมุมมองว่า มนุษย์ทุกคนย่อมที่จะมีแรงผลักดันเพื่อกระทำทุกอย่างให้ได้รับประโยชน์ส่วนตัวสูงที่สุด ดังนั้น การที่กิจการมีการแยกระหว่างผู้บริหารและเจ้าของกิจการ ก็จะไปสู่แนวคิดที่ว่า การที่ผู้บริหารซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนมีแรงจูงใจที่จะพยายามสร้างมูลค่าให้แก่กิจการนั้น ก็เพื่อประโยชน์ของตนเองที่จะได้รับจากการสร้างมูลค่าให้แก่กิจการ ซึ่งในบางครั้งผู้บริหารอาจจะไม่คำนึงถึงว่าการตัดสินใจนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่กิจการหรือไม่ เช่น กิจการแสดงผลการดำเนินงานที่มีกำไรอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหาร ทำให้ผู้บริหารมีชื่อเสียง ได้รับค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น แต่แท้จริงแล้ว กำไรเหล่านั้นเกิดมาจากการปรับแต่ง มิใช่กำไรที่มาจากการทำงานจริง ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่กิจการแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ทางด้านตัวการ(Principle) ก็จะต้องจัดให้มีเครื่องมือใด ๆ ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหาร (Monitoring device) เพื่อป้องกันการละเมิดในสัญญาที่ได้ทำการตกลงไว้

จากทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) จะเป็นพื้นฐานที่มุ่งสู่นโยบายคิดเกี่ยวกับการจัดการกำไร โดยจะมองว่าผู้บริหารจะพยายามทำการปรับแต่งผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานของกิจการเป็นไปตามการคาดการณ์ของนักวิเคราะห์และฝ่ายบริหาร หรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าได้มีการเปิดเผยเกี่ยวกับประมาณการผลการดำเนินงานแก่สาธารณชนไว้แล้ว ซึ่งการกระทำนั้นก็เพื่อประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ เช่น ผลตอบแทนที่ผู้บริหารจะได้รับจากการพิจารณาผลการดำเนินงาน ความมีชื่อเสียงในการบริหารงานที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน เจ้าหนี้ บุคคลทั่วไป สำหรับวิธีการในการจัดการกำไรจะอาศัยช่องทางทางบัญชีที่ให้แนวทางเลือกปฏิบัติและเกณฑ์คงค้าง และการจัดการกำไรนั้นเป็นการปฏิบัติที่ยังอยู่ในขอบเขตของมาตรฐานการบัญชี นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารจะตัดสินใจทำการจัดการกำไรนั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับสมมติฐาน 3 ประการดังนี้

The bonus plan hypothesis สัญญาผลตอบแทนที่กิจการทำขึ้นระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร ย่อมจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ซึ่งในบางครั้งผู้บริหารอาจจะไม่สามารถปฏิบัติงานได้ถึงระดับที่ผู้ถือหุ้นกำหนดไว้ แต่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้บริหาร ผู้บริหารอาจจะทำการเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้บริหารในการนำเสนอผลการดำเนินงานเพื่อให้ได้รับโบนัสตามที่มุ่งหวัง หรืออีกมุมหนึ่ง ถ้าในปีใดผลการดำเนินงานต่ำมากกว่าระดับที่จะได้รับโบนัส ผู้บริหารย่อมมีแนวโน้มที่จะลดผลการดำเนินงานปีนั้นให้ต่ำลงไป โดยการรับรู้ผลขาดทุนต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ เพื่อปีหน้าผู้บริหารจะได้รับโบนัสตามที่มุ่งหวังและสร้างกำไรให้สูงในปีถัดไป

The debt equity hypothesis เจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นกู้ ย่อมต้องการให้กิจการสร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถจ่ายชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดระยะเวลา ดังนั้นจึงต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์ไว้ในเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ ซึ่งโดยทั่วไปมักกำหนดให้กิจการจำเป็นต้องดำรงอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย ให้อยู่ในระดับที่เจ้าหนี้ยอมรับได้ ดังนั้นเพื่อรักษาเงื่อนไขการกู้เงินไว้ เมื่อผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่มุ่งหวัง และกิจการใกล้ที่จะละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ ผู้บริหารอาจจะทำการเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่เอื้อประโยชน์แก่การแสดงผลการดำเนินงาน

The political cost hypothesis กระบวนการทางการเมืองจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจการเมื่อทางการมีการตรวจสอบหรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการว่าได้มีการเอาเปรียบเปรียบผู้บริโภคหรือไม่ และผลการดำเนินงานของกิจการเมื่อเทียบกับธุรกิจในกลุ่มเดียวกันแล้ว มีความแตกต่างมากน้อยเพียงใด ซึ่งโดยทั่วไปเมื่อกิจการที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการ

ทางการเมือง กิจกรรมยอมเลือกวิธีการทางบัญชีที่ช่วยลดผลกำไรให้อยู่ในระดับที่ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไปเพื่อป้องกันการถูกตรวจสอบจากทางการ

2. คำจำกัดความของการจัดการกำไร

คำจำกัดความที่ใช้กันโดยทั่วไปสำหรับการจัดการกำไร(Earnings Management) นั้น มีผู้ให้ความหมายในหลายลักษณะดังนี้

สมชาย สุภัทรกุล (2548) อธิบายว่า ที่มาของคำว่าจัดการกำไรนั้น มาจากการที่แนวทางปฏิบัติทางการบัญชีซึ่งมักเปิดโอกาสให้ผู้บริหารของบริษัทใช้วิจารณญาณในการเลือกนโยบายบัญชีและประมาณการทางบัญชีต่าง ๆ ผู้บริหารแต่ละคนก็จะใช้วิจารณญาณแตกต่างกัน ผู้บริหารบางกลุ่มก็จะใช้วิจารณญาณเพื่อที่จะทำให้ได้ตัวเลขทางบัญชีที่สะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท แต่ผู้บริหารบางกลุ่มก็จะใช้วิจารณญาณเพื่อประโยชน์หรือเป้าหมายส่วนตัวซึ่งผู้บริหารกลุ่มหลังนี้เองที่สะท้อนถึงการตกแต่งกำไร

แวววัน ปรางค์ธวัช (2545) ได้ให้ความหมาย การจัดการกำไรว่า หมายถึง การตกแต่งการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลโดยใช้ดุลยพินิจในการทำงานการเงิน หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจนและคลุมเครือที่เสนอต่อบุคคลภายนอกที่ใช้งบการเงินด้วยเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารและความคาดหวังของนักลงทุน เมื่องบการเงินของบริษัทดูดี ก็สามารถดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนได้ และผู้ถือหุ้นเดิมได้ผลประโยชน์เท่ากับว่าเป็นโอกาสมั่งคั่งจากผู้ถือหุ้นใหม่ไปสู่ผู้ถือหุ้นเดิม การทำเช่นนี้เป็นการบิดเบือนข้อมูลที่แท้จริง ส่งผลให้ในอนาคตมูลค่าบริษัทอาจลดลงได้

Healy and Wahlen (1999) อธิบายว่า การจัดการกำไร (Earnings Management) คือ การตัดสินใจในการรายงานทางการเงินและการจัดโครงสร้างของรายการต่าง ๆ ที่แสดงในงบการเงิน ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องของผลการดำเนินงานของบริษัท หรือเพื่อให้เกิดตัวเลขทางการเงินที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ

Mulford and Comiskey (1996) ได้ให้ความหมาย การจัดการกำไร คือการปรับแต่งผลการดำเนินงานด้วยความตั้งใจที่จะให้ผลการดำเนินงานแสดงไปตามที่ต้องการ โดยมีลักษณะดังนี้ การเพิ่มกำไรงวดปัจจุบันให้เพิ่มขึ้นหรือลดลง การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีที่เป็นไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร การกำหนดช่วงเวลาที่จะทำการตัดสินใจกับการบริหารงาน พฤติกรรมการล้างบาง

Schroeder (1995) อธิบายว่า การจัดการกำไร คือ การที่ผู้บริหารพยายามที่จะเพิ่มกำไรในระยะสั้น เพราะผู้บริหารเชื่อว่า ผลกำไรของกิจการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ซึ่งการจัดการกำไรจะเกี่ยวกับการชะลอการตัดสินใจในการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิตหรือการลงทุนออกไป โดยมีเป้าหมายเพื่อยืดหยุ่นกำไร และการที่ผู้บริหารปรับเปลี่ยนนโยบายบัญชีเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของกิจการที่ใช้ และการที่ผู้บริหารรับเอามาตรฐานบัญชีใหม่มาใช้ก่อนวันเริ่มมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ถ้ามาตรฐานบัญชีนั้นจะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการกำไร

Schipper (1989) อธิบายว่า การจัดการกำไร คือ การที่ผู้บริหารเข้าไปปรับเปลี่ยนขั้นตอนของการจัดทำรายงานทางการเงินที่จะเสนอต่อบุคคลภายนอกด้วยความจงใจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างประโยชน์ส่วนตัว

จากคำจำกัดความของการจัดการกำไรที่กล่าวมาข้างต้น จะขอกกล่าวโดยสรุปว่า การจัดการกำไร หมายถึง การที่ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะทำการปรับแต่งตัวเลขผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานทางการเงิน โดยการใช้แนวทางปฏิบัติทางการบัญชีที่ให้โอกาสแก่ผู้บริหารในการเลือกนโยบายบัญชี และวิธีการประมาณการทางบัญชีที่ต่าง ๆ รวมถึงข้อสมมติทางบัญชีที่เกี่ยวข้องเกณฑ์คงค้าง ซึ่งผู้บริหารที่ทำการปรับแต่งตัวเลขผลการดำเนินงานนั้นก็เพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น ผลตอบแทนที่ได้รับ ความมั่นคงในหน้าที่การงาน ประสิทธิภาพการบริหารงานที่ดี และเพื่อให้ผู้ใช้รายงานทางการเงินเข้าใจเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ใช้ข้อมูลในรายงานทางการเงินเกิดการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้

3. การบัญชีกับการจัดการกำไร

3.1 การบัญชีที่นำไปสู่การจัดการกำไร

เนื่องมาจากฝ่ายบริหารมีทางเลือกในการปฏิบัติทางการบัญชีหรือการดำเนินงาน (Flexible accounting or operating choices) ซึ่งตามมาตรฐานการบัญชีเปิดโอกาสให้มีความเลือกปฏิบัติทางการบัญชี และมีการเปิดโอกาสให้ใช้ประมาณการ ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการกำไร ตัวอย่าง ในการซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใหม่ ผู้บริหารอาจจะเลือกอายุของการตัดค่าเสื่อมราคาให้ยาวที่สุดเท่าที่อุตสาหกรรมกำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยให้ค่าใช้จ่ายต่ำและกำไรสูงขึ้น

นอกจากนี้ในบางสถานการณ์ที่ผู้บริหารมีข้อมูลเฉพาะของบริษัท (Private information) และต้องการที่จะสื่อให้แก่ผู้ใช้รายงานทางการเงินทราบ ก็อาจจะใช้ช่องทางบัญชีในการนำเสนอโดยใช้ทางเลือกในการปฏิบัติทางการบัญชี ซึ่งการเลือกปฏิบัตินั้นก็ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร ตัวอย่าง บริษัทที่ตั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใหม่ ตามปกติโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะมีอายุการใช้

งานประมาณ 10 ปี แต่บริษัทเลือกที่จะตัดค่าเสื่อมราคาแค่ 5 ปี ซึ่งเหตุผลเพราะฝ่ายบริหารของบริษัทมีข้อมูลว่า ในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเร็วกว่าที่ผ่านมา ดังนั้นจึงควรตัดค่าเสื่อมให้เร็วขึ้น ซึ่งเป็นการจัดการกำไรที่จะทำให้เกิดผลกระทบใน 2 มุมมอง มุมมองที่หนึ่ง อาจจะทำให้กำไรลดลง ราคาหุ้นลดลง แต่อีกมุมมองหนึ่ง เป็นการสื่อให้ผู้ใช้รายงานทางการเงินเห็นถึงการรัดกุมและมีคุณภาพในการบริหารงาน ที่ผู้บริหารมุ่งเน้นที่จะนำเสนอข้อมูลที่สะท้อนความจริง ซึ่งจะส่งผลทำให้กิจการได้รับความเชื่อถือในผลการดำเนินงานที่นำเสนอ และจากความน่าเชื่อถือก็อาจส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น นอกจากนี้ยังอาจจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความสงสัยในความถูกต้องของนโยบายบัญชีของกิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

สำหรับเทคนิคทางบัญชีที่นิยมใช้ในการจัดการกำไรนั้นมีการกล่าวถึง 12 วิธี ซึ่งรายละเอียดดูได้จากภาคผนวก ก

3.2 ทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชี

ทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีนั้นจะอยู่ในกรอบของมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยหลักการบัญชี บุคคลโดยทั่วไปอาจจะเกิดความสงสัยว่า ทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งความแตกต่างระหว่างถูกกฎหมายกับผิดกฎหมายนั้น ในทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีจะขึ้นอยู่กับระดับที่ได้กระทำไปนั้นอยู่บนพื้นฐานที่สามารถให้ปฏิบัติได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น กฎหมายกำหนดให้ขับรถความเร็วได้ 65 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งถ้าบุคคลใดขับรถความเร็วได้ 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ก็แสดงว่ายังอยู่ในกฎหมาย แต่ถ้าบุคคลใดขับรถความเร็วได้ 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แสดงว่าผิดกฎหมาย เพราะไม่ได้อยู่ในช่วงของการให้เลือกปฏิบัติได้ สำหรับตัวอย่างการปฏิบัติทางบัญชี เช่น การตั้งค่าใช้จ่ายประกันสินค้า สมมติว่าบริษัทขายเครื่องเป่าผมราคา 1,000 บาท และเสนอว่ามีการรับประกันหรือรับเปลี่ยนคืนถ้าสินค้าเสียหายภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ซื้อ ดังนั้นควรมีการประมาณต้นทุนของการประกันสินค้าและบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่มีการรับรู้เป็นรายได้ ซึ่งถ้าสมมติว่าค่าใช้จ่ายประกันสินค้าครั้งนี้ประมาณ 350 บาท และโดยเฉลี่ยในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา การตั้งค่าใช้จ่ายส่วนนี้จะอยู่ในช่วง 250 - 450 บาท ดังนั้น ถ้ากิจการต้องการให้ผลกำไรสูงก็อาจจะตั้งค่าใช้จ่ายประกันสินค้าเท่ากับ 250 บาท ย่อมปฏิบัติได้เพราะว่าอยู่ในช่วงของค่าใช้จ่ายประกันสินค้าที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่ถ้ากิจการตั้งค่าใช้จ่ายประกันสินค้าต่ำกว่าช่วงที่สามารถปฏิบัติได้จะต้องมีเหตุผลที่เหมาะสม ไม่เช่นนั้นอาจจะเป็นการสื่อถึงการทุจริตได้

3.3 การทุจริต

National Association of Certified Fraud Examiners (1993) ได้ให้คำอธิบายว่า การทุจริตทางการเงิน เป็นการกระทำโดยเจตนาและมีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบในการสร้างข้อมูล

เท็จทางการบัญชี ไม่มีการเกิดข้อมูลจริง ซึ่งการกระทำนี้เป็นการก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการวิเคราะห์ข้อมูล และถ้าข้อมูลต่าง ๆ ได้รับการเปิดเผยอย่างครบถ้วน จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินปรับเปลี่ยนการตัดสินใจ

การจัดการกำไรเป็นการกระทำที่ยังอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย แต่การทุจริตเป็นการกระทำที่นอกเหนือจากขอบเขตของกฎหมาย นอกจากนี้ Financial Accounting Standards Board ([FASB], 1985) กล่าวว่า การใช้หลักเกณฑ์คงค้างในการบันทึกบัญชี การเลื่อนการรับรู้และกระบวนการปันส่วน เพื่อจุดมุ่งหมายการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรและขาดทุน ในแต่ละงวดบัญชีถึงผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรฐานการบัญชีสนับสนุนเกี่ยวกับรายการย้อนกลับ แต่ไม่สนับสนุนในการทำให้รายการบิดเบือนจากความเป็นจริง หรือเป็นเท็จ ซึ่งในการรับรู้รายได้เร็ว ถ้ามีการรับรู้รายได้เร็วที่มากเกินไป (overly aggressive accounting) จะถือว่าเข้าข่ายเป็นการทุจริต Dechow and Skinner (n.d.) ได้แสดงตัวอย่างที่ถือได้ว่าเข้าข่ายเป็นการทุจริต โดยใช้ข้อมูลจากตัวอย่างเดิมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องเป่าผม ซึ่งการตั้งค่าใช้จ่ายประกันสินค้าโดยเฉลี่ยจะอยู่ในช่วง 250 – 450 บาท นอกจากนี้จะมีหลักฐานว่า ถ้ามีการควบคุมคุณภาพสินค้าให้ดีแล้ว การตั้งค่าใช้จ่ายประกันสินค้าจะอยู่ที่ 200 บาท

Earnings Management - Fraud Continuum (Baht)

Conservative	Neutral	Aggressive	Fraudulent
Accounting	Accounting	Accounting	Accounting
450	300	250	200
Within GAAP			Violate GAAP

นอกจากนี้ถ้าไม่มีหลักฐานว่าการควบคุมคุณภาพสินค้าให้ดีแล้ว การตั้งค่าใช้จ่ายประกันสินค้าที่ 200 บาท จะถือว่าเป็นการรับรู้รายได้เร็วเกินไป (overly aggressive accounting)

Overly Aggressive Earnings on the Continuum (Baht)

Conservative	Neutral	Aggressive	Overly	Fraudulent
Accounting	Accounting	Accounting	Aggressive	Accounting
450	300	250	200	100
Within GAAP			Violate GAAP	

4. ตัวแบบที่ใช้ในการวัดค่าการจัดการกำไร

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา พบว่าการวัดค่าการจัดการกำไรนั้นจะวัดค่าจากรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ซึ่งตัวแบบในการวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร ได้แก่

4.1 ตัวแบบที่ใช้ในการวัดค่ายอดคงค้างรวม (Total Accruals Models)

การคำนวณยอดคงค้างรวม มี 2 วิธีการ ได้แก่ วิธีการโดยใช้งบดุล (The Balance Sheet Approach) วิธีการโดยใช้กระแสเงินสด (The Cash Flow Approach)

ตัวแบบวิธีการโดยใช้งบดุล (The Balance Sheet Approach)

$$TA_t = \Delta CA_t - \Delta Cash_t - \Delta CL_t + \Delta DCL_t - DEP_t$$

ΔCA_t = การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียน

$\Delta Cash_t$ = การเปลี่ยนแปลงในเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ΔCL_t = การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินหมุนเวียน

ΔDCL_t = การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินระยะยาวที่เปลี่ยนไปเป็นหนี้สินหมุนเวียน

DEP_t = ค่าเสื่อมราคาที่ได้รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในปีปัจจุบัน

ซึ่งจากการศึกษาในอดีตจะใช้ตัวแบบวิธีการโดยใช้งบดุลในการประมาณค่ายอดคงค้างรวม ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าอาจจะเกิดความไม่ถูกต้องในการวัดค่ายอดคงค้างรวมได้ Collins and Hribar (1999) จึงได้เสนอแนวคิดทางตรงเพื่อใช้ในการคำนวณยอดคงค้างรวม ว่ายอดคงค้างรวมเป็นผลต่างระหว่างกำไรสุทธิกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีการโดยใช้กระแสเงินสด

ตัวแบบวิธีการโดยใช้กระแสเงินสด (The Cash Flow Approach)

$$\text{Total accruals} = \text{Reported Net Income} - \text{Cash flows from operations}$$

Total accruals = Nondiscretionary accruals + Discretionary accruals

Total accruals	= ยอดคงค้างรวม
Reported Net Income	= กำไรสุทธิ
Cash flows from operations	= กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
Nondiscretionary accruals	= รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร
Discretionary accruals	= รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร

4.2 ตัวแบบที่ใช้ในการวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร

1. The De Angelo Model

สัดส่วนของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารจะเป็นผลต่างระหว่างยอดคงค้างรวมในปีปัจจุบันหารด้วยสินทรัพย์รวมปีก่อนกับรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) ซึ่งตัวแบบที่ใช้คำนวณหาค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารเท่ากับ

$$NDA_t = TA_{t-1} / A_{t-2}$$

TA_{t-1} = ยอดคงค้างรวมของปีที่ผ่านมา

A_{t-2} = สินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นงวด ของสองปีที่ผ่านมา

2. The Healy Model

วัดค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) โดยใช้ค่าเฉลี่ยของยอดคงค้างรวม (TA_t) หารด้วยสินทรัพย์รวมปีที่ผ่านมา (A_{t-1}) ซึ่งตัวแบบที่ใช้คำนวณเท่ากับ

$$NDA_t = 1/n \sum_t (TA_t / A_{t-1})$$

N คือ จำนวนปีทั้งหมดที่ใช้ในการประมาณค่าและ t คือ ปีที่ใช้ในการคำนวณ

3. The Jones Model

มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการควบคุมสำหรับผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของกิจการ ซึ่งตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) เท่ากับ

$$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t/A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t/A_{t-1})$$

ΔREV คือการเปลี่ยนแปลงรายได้ในปีนี้กับปีที่ผ่านมา PPE คือ ยอดของ ที่ดิน อาคาร และ อุปกรณ์ ก่อนหักค่าเสื่อมราคา A_{t-1} คือสินทรัพย์รวมของปีที่ผ่านมา ณ วันสิ้นงวด และ $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ คือ firm-specific parameters ซึ่งการประมาณค่าของ firm-specific parameters นั้น

$$TA_t/A_{t-1} = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t/A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t/A_{t-1}) + \varepsilon_t$$

ซึ่งค่า TA คือ ยอดคงค้างรวมของปีปัจจุบัน และค่า $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ แสดงถึง ค่าประมาณของ $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ ซึ่งการประมาณค่านั้นได้มาจากการวิเคราะห์หสัมถการถดถอยเชิงพหุ

4. The Modified Jones Model

เป็นการพัฒนาตัวแบบของ Jones ในส่วนของการวัดค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) ซึ่งเดิมมีสมมติฐานว่า การเปลี่ยนแปลงของรายได้ไม่ได้เกิดจากการจัดการกำไร แต่สมมติฐานที่พัฒนาขึ้นคือ การเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นขายเชื่อจะเกิดจากการจัดการกำไร เพราะยอดขายเชื่อผู้บริหารสามารถทำการจัดการกำไรได้ง่ายกว่ายอดขายสด ซึ่งตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) เท่ากับ

$$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2[(\Delta REV_t - \Delta REC_t)/A_{t-1}] + \alpha_3(PPE_t/A_{t-1})$$

ΔREC คือยอดลูกหนี้สูญในปีปัจจุบันหักด้วยยอดลูกหนี้สูญในปีที่ผ่านมา

5. The Industry Model

สำหรับ Industry model จะมีมุมมองว่า รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) ไม่จำเป็นต้องคงที่เสมอไป และอยู่บนสมมติฐานว่า การเปลี่ยนแปลงของ median ใน Nondiscretionary Accruals จะเท่ากัน สำหรับอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) เท่ากับ

$$NDA_t = \beta_1 + \beta_2 \text{median}_j(TA_t / A_{t-1})$$

ซึ่งค่า NDA ก็คำนวณจากตัวแบบของ Jones และค่า $\text{median}_j(TA_t / A_{t-1})$ เป็นมูลค่าของมัธยฐาน (median value) ของ ยอดคงค้างรวม (Total accruals) ของปี หาดด้วยสินทรัพย์รวมของปีที่ผ่านมาโดยพิจารณาแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งความถูกต้องของตัวแบบนี้จะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของ Nondiscretionary Accruals ของกิจการใดกิจการหนึ่งจะต้องไม่มากเกินไปในกลุ่มอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงของ Discretionary Accruals ของกิจการในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันจะต้องไม่สัมพันธ์กัน

6. The Kang and Sivaramakrishnan Model

ใช้วิธีการอีกลักษณะหนึ่งในการประมาณค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ค่าคงที่มากกว่าจะใช้ระดับการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน นอกจากนี้ ยังรวมต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ไว้ด้วย ซึ่งตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals) เท่ากับ

$$AB_{i,t} = \phi_0 + \phi_1 [\delta_{1,i} REV_{i,t}] + \phi_2 [\delta_{2,i} EXP_{i,t}] + \phi_3 [\delta_{3,i} GPPE_{i,t}] + v_{i,t}$$

$$AB_{i,t} = \text{ยอดคงค้าง} = AR_{i,t} = INV_{i,t} + OCA_{i,t} - CL_{i,t} - DEP_{i,t}$$

$$AR_{i,t} = \text{ลูกหนี้ ไม่รวมลูกหนี้เกี่ยวกับภาษี}$$

$$INV_{i,t} = \text{สินค้าคงเหลือ}$$

$$OCA_{i,t} = \text{สินทรัพย์หมุนเวียนไม่รวมถึงเงินสด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ}$$

$$CL_{i,t} = \text{หนี้สินหมุนเวียน ไม่รวมหนี้สินเกี่ยวกับภาษีและหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระ}$$

$DEP_{i,t}$	=ค่าเสื่อมราคาและค่าเสื่อมราคาสะสม
$REV_{i,t}$	=ยอดขายสุทธิ
$EXP_{i,t}$	=ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ต้นทุนขาย ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ก่อนหักค่าเสื่อมราคา)
$GPPE_{i,t}$	=ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ก่อนหักค่าเสื่อมราคา
$NTA_{i,t}$	=สินทรัพย์รวมสุทธิ

$$\delta_{1,t} = \frac{AR_{i,t} - 1}{REV_{i,t} - 1}$$

$$\delta_{2,t} = \frac{INV_{i,t-1} + OCA_{i,t-1} - CL_{i,t-1}}{EXP_{i,t-1}}$$

$$\delta_{3,t} = \frac{DEP_{i,t} - 1}{GPPE_{i,t-1}}$$

$\delta_1, \delta_2, \delta_3$ เป็นอัตราส่วนการหมุนเวียนเฉพาะของแต่ละกิจการ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เกี่ยวกับการวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารที่ใช้แทนค่าการจัดการกำไรนั้น จะมีหลายตัวแบบที่ใช้ในการวัดค่า และจากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวกับการจัดการกำไร ส่วนใหญ่นิยมที่จะวัดค่าการจัดการกำไรจากตัวแบบ Modified Jones 1991 นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจพบการจัดการกำไรนั้น ก็พบว่า ตัวแบบที่สามารถตรวจพบการจัดการกำไรได้ดีคือ Modified Jones 1991 ดังนั้นการศึกษานี้จึงเลือกที่จะใช้ตัวแบบ Modified Jones 1991 ในการวัดค่าการจัดการกำไร

ส่วนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

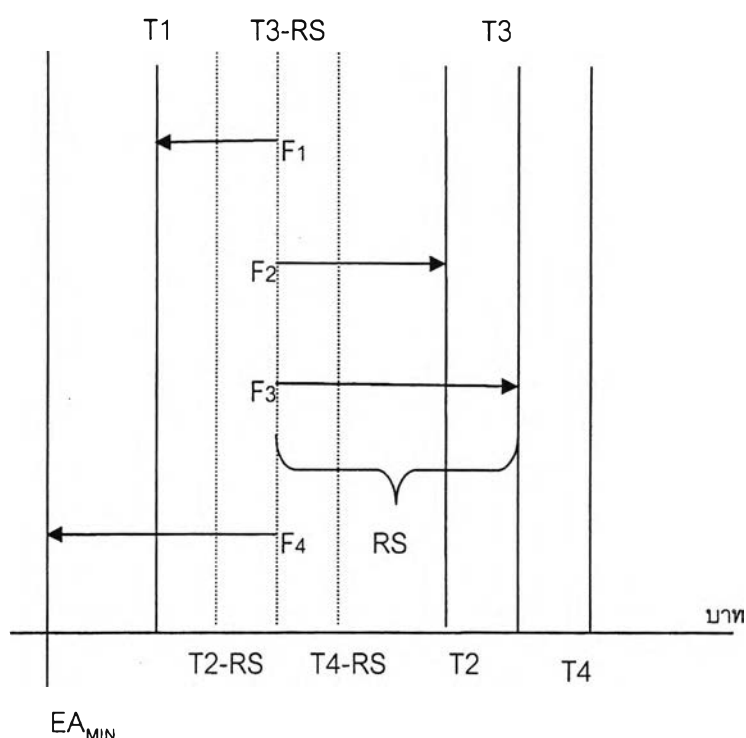
จากการทบทวนศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการจัดการกำไรมากมาย โดยงานวิจัยแต่ละชิ้นนั้นมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้ จึงทบทวนในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเท่านั้น

เอกสารเกี่ยวกับการจัดการกำไร

สมชาย สุภัทรกุล (2548) ได้อธิบายถึง สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้บริหารเลือกใช้การตกแต่งกำไรในลักษณะที่แตกต่างกัน ในกรณีที่บริษัทมีผลการดำเนินงานจริงไม่เป็นไปตามเป้าหมายตัวเลขกำไรไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายใดก็ตาม ผู้บริหารของบริษัทก็น่าจะมีแรงจูงใจในการใช้การตกแต่งกำไรเพื่อรายงานผลกำไรให้เป็นไปตามเป้าหมายตัวเลขกำไรที่ต้องการ และได้รับผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจจากการบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ซึ่งเป้าหมายของตัวเลขกำไรที่ผู้บริหารต้องการแสดงนั้นอาจสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนหรือการหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่เป็นลบหรือผลขาดทุน (Loss Avoidance)
2. การหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าผลการดำเนินงานในอดีตหรือการหลีกเลี่ยงการแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงถึงแนวโน้มที่ลดลง (Avoidance of Earnings Declines)
3. การรายงานผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามหรือเกินความคาดหวังของนักลงทุน (Meeting or Beating Investors' Expectation of Earnings)

ซึ่งจากเป้าหมายตัวเลขกำไรที่ผู้บริหารต้องการนั้น จะนำไปสู่กรอบแนวคิดที่แสดงถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการใช้การตกแต่งกำไรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไรที่น่าจะเป็นดังนี้ เริ่มจากการที่ผู้บริหารต้องตัดสินใจใช้การตกแต่งกำไรเพื่อรายงานผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น (Managing earning up) หรือเพื่อรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำลง (Managing earnings down) นอกจากนี้ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับขนาดของผลกำไรที่ต้องมีการตกแต่ง ซึ่งการตัดสินใจทั้งสองนี้จะขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1. ระดับของผลกำไรก่อนที่จะมีการตกแต่ง 2. เป้าหมายตัวเลขกำไรที่ต้องการ 3. ผลกำไรส่วนเพิ่มสูงสุดที่สามารถตกแต่งได้หรือสำรองทางบัญชีที่สามารถใช้ในการตกแต่งกำไร (Accounting Provisions หรือ Reserve) โดยภาพดังกล่าว จะแสดงว่า F1 ถึง F4 ได้แก่บริษัท 4 บริษัท ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันยกเว้นเป้าหมายของตัวเลขกำไร

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการใช้การตักตวงกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไร

บริษัท F1 มีผลการดำเนินงานก่อนการตักตวงกำไรสูงกว่าเป้าหมายตัวเลขกำไร T1 บริษัท F1 ไม่จำเป็นต้องใช้การตักตวงกำไรหรืออาจจะใช้การตักตวงกำไรเพื่อรายงานผลการดำเนินงานให้ต่ำลงโดยยังคงแสดงผลกำไรเท่ากับหรือสูงกว่าเป้าหมายตัวเลขกำไร T1 เล็กน้อย เพื่อเก็บผลการดำเนินงานที่สูงในปัจจุบันสำหรับอนาคต (เป็นการเพิ่มสำรองทางบัญชี) ซึ่งแนวทางการตักตวงกำไรนี้จะเรียกว่าเป็นภาษาอังกฤษว่า "Cookie Jar Reserves"

บริษัท F2 มีผลการดำเนินงานก่อนการตักตวงกำไรอยู่ระหว่างเป้าหมายตัวเลขกำไร T2 และเป้าหมายตัวเลขกำไร T2 หักด้วยผลกำไรส่วนเพิ่มสูงสุดที่สามารถตักตวงได้หรือสำรองทางบัญชี RS (T2 – RS หรือ T2 ลบ RS) บริษัท F2 นำที่จะใช้การตักตวงกำไรโดยใช้สำรองทางบัญชี RS บางส่วนเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ผลกำไรภายหลังการตักตวงกำไรบรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไร T2 ซึ่งตัวเลขกำไรภายหลังการตักตวงกำไรนี้อาจจะเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Partially Managed Earnings"

บริษัท F3 มีผลการดำเนินงานก่อนการตักตวงกำไรเท่ากับเป้าหมายตัวเลขกำไร T3 หักด้วยผลกำไรส่วนเพิ่มสูงสุดที่สามารถตักตวงได้หรือสำรองทางบัญชี RS (T3 – RS หรือ T3 ลบ RS) บริษัท F3 นำที่จะใช้สำรองทางบัญชี RS ทั้งหมด เพื่อตักตวงผลกำไรของบัญชีให้บรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไร ซึ่งตัวเลขกำไรภายหลังการตักตวงกำไรนี้อาจจะเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Fully Managed Earnings"

ท้ายสุด บริษัท F4 มีผลการดำเนินงานก่อนการตกแต่งกำไรต่ำกว่าเป้าหมายตัวเลขกำไร T4 หักด้วยผลกำไรส่วนเพิ่มสูงสุดที่สามารถตกแต่งได้หรือสำรองทางบัญชี RS(T4 – RS หรือ T4 ลบ RS) จะเห็นว่า สำรองทางบัญชี RS ทั้งหมดไม่เพียงพอที่จะใช้ในการตกแต่งกำไรให้บรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไรได้ ดังนั้น บริษัท F4 ไม่น่าจะตกแต่งตัวเลขกำไรให้สูงขึ้นแต่อาจจะตกแต่งตัวเลขกำไรให้ต่ำลงมาอยู่ที่ระดับผลกำไรต่ำสุดที่บริษัทจะยอมรับได้ (EAMIN) เพื่อเก็บผลการดำเนินงานบางส่วนในปัจจุบันสำหรับอนาคต เป็นการลดค่าใช้จ่ายที่จะรับรู้ในอนาคต ซึ่งแนวทางการตกแต่งกำไรนี้จะเป็นแนวทางที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Big Bath”

ดังนั้นจะเห็นว่า บริษัท F1 F2 และ F3 เป็นบริษัทที่บรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไร ในขณะที่บริษัท F4 ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตัวเลขกำไรได้ อย่างไรก็ตามบริษัททั้งสี่มีพฤติกรรมตกแต่งกำไรที่แตกต่างกัน

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2548) ได้ทำการศึกษาประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. สั่งให้แก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษของบริษัทจดทะเบียนในช่วงปี 2546 – 2548 ซึ่งสมมติฐานการวิจัย คือ ประเด็นที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. สั่งการให้บริษัทจดทะเบียนแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษเป็นเรื่องของการรับรู้รายได้ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี การตั้งค่าเผื่อหรือประมาณการหนี้สินไม่เพียงพอและพฤติกรรมฉ้อฉลมากกว่าเรื่องอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และ บริษัทที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. สั่งการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษถูกตรวจสอบและสอบทานโดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่(Non –Big 4 Audit Firm) มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big – 4 Audit Firm) อย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 26 บริษัท เป็นกลุ่มบริษัทที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ให้บริษัทแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า การตั้งค่าเผื่อหรือประมาณการหนี้สินไม่เพียงพอและพฤติกรรมฉ้อฉลเป็นประเด็นที่ถูกสั่งการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี รองลงมาคือประเภทรายการและมูลค่าในการบันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามเนื้อหาของที่แท้จริงของธุรกรรม นอกจากนี้ พบว่า บริษัทที่ถูกสั่งการแก้ไขงบการเงินหรือจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษส่วนใหญ่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่(Non –Big 4 Audit Firm) ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 76.9 ส่วนที่เหลือถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่(Big – 4 Audit Firm) ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 23.1

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543) ได้อธิบายถึงแนวคิดของ Ayres(1994) ที่เกี่ยวกับการจัดการกำไร(Earnings Management) ว่า การจัดการกำไรไม่เพียงแต่จะรวมถึงพฤติกรรม Income smoothing เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความพยายามใด ๆ ของผู้บริหารในอันที่จะปรับเปลี่ยนกำไรเสียใหม่ ซึ่งการปรับแก้ดังกล่าวไม่น่าเกิดขึ้นหากผู้บริหารไม่หวังวิตกกังวลจนเกินไปถึงสิ่งบ่งชี้จากการรายงานทางการเงินที่จะตามมาจากการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อได้ทำการทบทวนตัวเลขประมาณการรายได้แล้ว หากผู้บริหารตัดสินใจที่จะไม่ทำการรณรงค์การโฆษณาเนื่องจากเชื่อว่าการรณรงค์จะไม่คุ้มค่างบกับต้นทุนที่เสียไป การตัดสินใจเช่นนี้จะไม่ถือว่าเป็นเรื่องของการจัดการกำไร แต่จะถือว่าเป็นการตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผล ในทางตรงกันข้าม หากเงินทุนเพียงพอที่จะรณรงค์การโฆษณาและเชื่อว่าการรณรงค์นั้นจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในแง่ต้นทุนแต่กลับตัดสินใจที่จะไม่ทำการรณรงค์เพราะเกรงว่าจะทำให้กำไรลดลง การตัดสินใจเช่นนี้ถือว่าการจัดการกำไร นอกจากนี้ Ayers ได้จัดจำแนกรูปแบบของการจัดการกำไร ไว้ดังนี้

1. Accrual management
2. Adoption of mandatory accounting policies
3. Voluntary accounting changes

แต่ละรูปแบบข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

Accrual management

Accrual management หมายถึง การปรับเปลี่ยนประมาณการทางบัญชี (เช่น อายุการใช้งานของทรัพย์สิน จำนวนที่คาดว่าจะเก็บเงินได้จากลูกหนี้ ตลอดจนจำนวนเงินที่ตั้งขึ้นเป็นการการค้ารับ ค้างจ่าย จ่ายล่วงหน้า รับล่วงหน้า ณ วันสิ้นงวดบัญชี) เพื่อเกลี้ยกำไรให้ไปสู่ทิศทางของเป้าหมายกำไรที่ผู้บริหารต้องการ Ayres ได้ให้ความเห็นว่าแม้ว่าจะเป็นการยากต่อการที่ผู้ใช้งบการเงินภายนอกจะจับ Accrual management จากงบการเงินได้ การวิเคราะห์รูปแบบหรือทิศทางของรายการค้ารับ ค้างจ่าย จ่ายล่วงหน้า รับล่วงหน้าต่าง ๆ อาจช่วยให้ผู้วิเคราะห์มองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดของกิจการที่กำลังเคลื่อนไหวไปคนละทิศทางกับรายการเหล่านี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นว่าผู้ลงทุนจะต้องมองว่ายอดขายที่เพิ่มขึ้นจากการที่กิจการมีการผ่อนปรนเงื่อนไขการเก็บเงินจากลูกหนี้เป็นข่าวดีเสมอไป พวกเขาอาจมองว่ายอดขายที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นสัญญาณเตือนภัยว่ากิจการนั้นกำลังเริ่มตกอยู่สภาพใกล้ล้มละลาย เนื่องจากกิจการที่ล้มละลายส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากเงื่อนไขการชำระเงินที่ให้กับลูกหนี้มีความหละหลวม จนทำให้ลูกหนี้มียอดพอกพูนสูงขึ้นเรื่อย ๆ

Adoption of mandatory accounting policies

Adoption of mandatory accounting policies ถือเป็นรูปแบบที่สองของการจัดการกำไร ซึ่งเป็นเรื่องของ การตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับงวดบัญชีที่กิจการจะเริ่มรับเอามาตรฐานการบัญชีที่ทางการประกาศใช้มาใช้อย่างเป็นทางการ การตัดสินใจดังกล่าวเป็นผลพวงมาจากมาตรฐานการบัญชีใหม่ ๆ ที่มีการออกมาในระยะหลัง ๆ มีเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการที่มาตรฐานการบัญชีเหล่านั้นมีการผ่อนปรนวันเริ่มต้นในการนำมาตรฐานการบัญชีมาใช้อย่างเป็นทางการ จึงเปิดโอกาสให้ผู้บริหารในการตัดสินใจว่าจะเลือกรับเอามาตรฐานการบัญชียุคใหม่มาใช้ในงวดบัญชีใดจึงจะเกิดผลดีต่อภาพลักษณ์ทางการเงินของกิจการมากที่สุด

Voluntary accounting changes

Voluntary accounting changes หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากหลักการบัญชีที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปไปสู่อีกหลักการบัญชีหนึ่งที่ผู้บริหารเชื่อว่าจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานได้ดีกว่า Ayres (1994) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าแม้ว่ากิจการไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีที่ใช้อยู่ได้บ่อยครั้งตามอำเภอใจ แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่กิจการจะเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีหลาย ๆ หลักพร้อม ๆ กันในงวดบัญชีเดียวกันหรือค่อย ๆ ทะยอยเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีแต่ละเรื่องไปเรื่อย ๆ ในแต่ละงวดบัญชี

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543) ได้กล่าวว่า คุณภาพกำไร หมายถึง ความสามารถของตัวเลขกำไรในอดีตในการพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรในอนาคต (Predictability of earnings) การให้คำนิยามคุณภาพกำไรในลักษณะนี้ค่อนข้างจะเปิดโอกาสให้โต้แย้งได้ เพราะในบางครั้งความสามารถในการพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรในอนาคตอาจเป็นผลมาจากการจัดการกำไร (Earnings Management) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้กำไรดูดีคุณภาพไปในตัว นักวิเคราะห์จึงต้องระมัดระวังพอสมควรว่าตนกำลังนำคุณภาพกำไรไปใช้ในความหมายใด ซึ่งตัวเลขกำไรใดก็ตามที่จำเป็นต้องอาศัยการประมาณที่ซับซ้อนกว่าจะได้มาซึ่งตัวเลขกระแสเงินสดในอนาคตจึงถือว่าคุณไรมีคุณภาพต่ำ ในขณะที่กำไรของกิจการใดก็ตามที่ช่วงเวลาของการเกิดกำไรสอดคล้องพอดีกับช่วงเวลาของการเกิดกระแสเงินสดจะถือว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพในความหมายนี้ ดังนั้น ถ้ากำไรจากการดำเนินงานทางบัญชี แตกต่างกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมากเท่าไร ก็น่าสงสัยว่าจะมีการจัดการกำไร (Earnings Management) เกิดขึ้นอย่างมาก ดังนั้น ผลต่างของกำไรสุทธิจากการดำเนินงานระหว่างเกณฑ์คงค้างและเกณฑ์เงินสด = กำไรสุทธิจากการดำเนินงานลบด้วยกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

Ball and foster (1982) ได้อธิบายว่า บริษัทขนาดใหญ่มีแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารทำการจัดการกำไรเพราะต้องการลดผลกระทบทางด้านการเมือง โดยการแสดงผลกำไรให้ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งเป็นการปกปิดข้อมูลแก่บุคคลภายนอก เช่น นักวิเคราะห์ นักลงทุน มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก ซึ่งจากการพิจารณาจากบุคคลภายนอกคาดการณ์ว่าผู้บริหารมีโอกาสที่จะทำการจัดการกำไร ซึ่งขนาดของกิจการก็ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการกำไรของผู้บริหารเพราะไม่ต้องการที่จะให้เกิดผลกระทบทางด้านการเมือง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

○ ขนาดสำนักงานสอบบัญชี

Bauwhede, Willekens and Gaeremynck (2003) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ขนาดสำนักงานสอบบัญชี ประเภทกิจการกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร จากกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และบริษัทที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 62 บริษัทในประเทศเบลเยียม โดยแบ่งลักษณะสำนักงานสอบบัญชีเป็น 2 กลุ่มคือ สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) กับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 6 Audit Firm) ส่วนประเภทของบริษัทแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งได้ทำการตั้งสมมติฐานไว้ 3 ข้อ 1.บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และบริษัทนอกตลาดต้องการแสดงรายได้ที่สม่าเสมอโดยต้องไม่น้อยกว่าปีที่ผ่านมา 2. สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) สามารถยับยั้งการเกิดรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร และ 3.บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีแรงจูงใจให้ผู้บริหารจัดทำรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจ การวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารนั้นได้ใช้ตัวแบบของ DeAngelo 1994 นอกจากนี้ยังแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มที่กำไรสุทธิปัจจุบันมากกว่าปีที่ผ่านมา 2.กลุ่มที่กำไรสุทธิปัจจุบันน้อยกว่าปีที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่า สมมติฐานข้อ 1 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทนอกตลาดจะพยายามที่จะแสดงรายได้ที่สม่าเสมอและจะทำรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารเมื่อผลการดำเนินงานต่ำกว่าปีที่ผ่านมา สำหรับสมมติฐานข้อ 2 กลุ่มที่ 1 สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) มีความสัมพันธ์ต่อรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารในระดับต่ำกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 6 Audit Firm) สมมติฐานข้อที่ 3 บริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์ต่อรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารในระดับสูงกว่าบริษัทที่

อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ ในกรณีที่ผลกำไรสุทธิสูงกว่าเป้าหมายนั้น เพราะบริษัทในตลาดหลักทรัพย์จะทำรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อลดกำไรลงมาในจำนวนที่น้อยกว่าบริษัทที่อยู่นอกตลาดจะกระทำ เพราะจะถูกแรงกดดันจากราคาตลาดของราคาหุ้นที่อาจจะตกได้ ถ้ากำไรไม่เป็นไปตามเป้าหมาย สำหรับบริษัทที่อยู่นอกตลาดนั้นจะพยายามให้กำไรลดต่ำลง สาเหตุอาจจะเนื่องมาจากไม่ต้องการให้พนักงานเรียกร้องค่าตอบแทนที่บริษัทมีกำไรเพิ่มมากขึ้น กลุ่มที่ 2 สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) และสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 6 Audit Firm) ไม่มีความสัมพันธ์ต่อรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร สมมติฐานข้อที่ 3 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และอยู่นอกตลาดไม่มีความสัมพันธ์ต่อรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร

Francis, Maydew and Sparks (1999) ได้ทำการศึกษาว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดรายการคงค้างเพิ่มขึ้น ซึ่งบริษัทที่มียอดรายการคงค้างสูงก็จะแสดงถึงการรับรู้รายได้เร็ว การรับรู้ค่าใช้จ่ายต่ำ (aggressive) หรือเป็นการขยโอกาสในการจัดการกำไร นอกจากนี้บริษัทเหล่านี้ก็มีแรงกระตุ้นที่จะจ้างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) ในการตรวจสอบบัญชีเพื่อทำให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบในครั้งนี้เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ระยะเวลา ตั้งแต่ 1975 - 1994 ซึ่งทำการตั้งสมมติฐาน 1.บริษัทที่มีแนวโน้มจะมีรายการคงค้างสูงมีความต้องการที่จะจ้างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) 2.บริษัทที่ถูกตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) จะมียอดรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่าบริษัทที่ถูกตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non- Big 6 Audit Firm) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บริษัทที่มีแนวโน้มรายการคงค้างสูงจะจ้างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) เพื่อมาทำการตรวจสอบบัญชี แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) จะทำให้ระดับของรายการคงค้างเพิ่มขึ้น แต่ก็พบว่า บริษัทเหล่านั้น ก็มียอดรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่าบริษัทที่ถูกตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non- Big 6 Audit Firm) จากการศึกษาข้างต้น สามารถยืนยันได้ว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) นั้นสามารถที่จะควบคุมดูแลในพฤติกรรมกรรับรู้รายได้ ค่าใช้จ่าย และมีความเป็นไปได้ที่จะขยโอกาสจากการจัดการกำไรโดยรายการคงค้าง ซึ่งจากผลการศึกษาที่ได้ก็สอดคล้องกับสมมติฐานข้างต้น

Becker, Defond, Jiambalvo and Subramanyam (1998) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพงานสอบบัญชีกับการจัดการกำไร ซึ่งผลการศึกษาก็พบว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) มีคุณภาพงานสอบบัญชีที่ดีกว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 6 Audit Firm) และวัดค่าการจัดการกำไร โดยใช้ ตัวแบบ Cross – Sectional Modified Jones (1991) และจากการศึกษาก่อน ๆ ก็พบว่าแนวโน้มที่ผู้สอบบัญชีจะคัดค้านแนวทางของผู้บริหารที่จะทำให้รายได้เพิ่มขึ้น เพราะผู้สอบบัญชีมีโอกาสที่จะถูกฟ้องร้องเมื่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงินที่รายงานไว้เกินจริง ดังนั้นจึงตั้งสมมติฐานว่า ลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 6 Audit Firm) จะรายงานรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารที่เพิ่มขึ้น มากกว่าลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) กลุ่มตัวอย่าง ลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) จำนวน 10,379 ปีบริษัท (Firm Years) ลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 6 Audit Firm) จำนวน 2,179 ปีบริษัท (Firm Years) ระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ ปี 1989 – 1992 ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่า ลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 6 Audit Firm) จะรายงานรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่าลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) เฉลี่ย 1.5– 2.1% ของ สินทรัพย์รวม นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าเฉลี่ย และค่ามัธยฐานของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารของลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 6 Audit Firm) มากกว่าลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 6 Audit Firm) ซึ่งจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า คุณภาพงานสอบบัญชีที่ต่ำจะเกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่นทางบัญชี (accounting flexibility) ที่มากกว่า

○ ขนาดกิจการ

Zaman and Mason (2003) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การซื้อขายหุ้นโดยใช้ข้อมูลภายใน และแรงจูงใจในการจัดการกำไร ซึ่งส่วนหนึ่งของการศึกษาได้ศึกษาว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรของผู้บริหาร โดยขนาดของกิจการวัดค่าตัวแปรโดยใช้มูลค่าทุนจดทะเบียนตามราคาตลาด ณ วันต้นปี ซึ่งระดับการจัดการกำไรของผู้บริหารในระดับต่ำและสูงจะเป็นกิจการที่มีขนาดเล็ก แต่ถ้ระดับการจัดการกำไรของผู้บริหารในระดับกลางจะเป็นกิจการที่มีขนาดใหญ่ โดยการแบ่งช่วงของการเกิดการจัดการกำไรของผู้บริหาร โดยใช้ Decile

Kim , Liu and Rhee (2003) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการ กำไรกับขนาดกิจการ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีความสัมพันธ์ กับการจัดการกำไร โดยเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ ตาม ขนาดของกิจการก็มีผลแตกต่างในเรื่องของการจัดการกำไร ซึ่งพบว่า กิจการขนาดเล็กจะมีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนมากกว่ากิจการขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง แต่ ในทางตรงกันข้าม กิจการขนาดใหญ่และขนาดกลางจะมีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการ รายงานผลกำไรที่ลดลงจากเดิมมากกว่ากิจการขนาดเล็ก นอกจากนี้ Kim, Liu and Rhee (2003) ได้อธิบายว่า แนวโน้มในการจัดการกำไรของกิจการขนาดใหญ่ที่น้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก ได้แก่

1. การควบคุมภายใน กิจการขนาดใหญ่ย่อมมีการควบคุมภายในที่รัดกุมกว่ากิจการขนาดเล็กอย่างแน่นอน เพราะมีเงินทุนสูงกว่าและมีบุคคลากรที่มากพอที่จะจัดสรรแบ่งแยกหน้าที่ในการ ทำงานได้อย่างชัดเจน ซึ่งการควบคุมภายในที่ดีนั้นจะช่วยให้ข้อมูลนั้นทำการตกแต่งได้ยาก เพราะ ไม่ได้กระทำโดยบุคคลเพียงกลุ่มเดียว งานทุกขั้นตอนต้องเป็นไปตามระบบ นอกจากนี้ ปัจจุบัน องค์การที่ดูแลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ก็ได้เน้นให้แต่ละกิจการเป็นบรรษัทภิบาล

2. กิจการขนาดใหญ่จะถูกตรวจสอบจากสำนักสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) ซึ่งมีความน่าเชื่อถือดีกว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non- Big4 Audit Firm) เพราะสำนักงาน สอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) เปิดช่องทางในการจัดการกำไรมากกว่าสำนัก งานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 audit firm) และจากการศึกษาของ Francis, et al.(1999) ได้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีที่จะควบคุมเกี่ยวกับการจัดการกำไร ระหว่างสำนักงานสอบบัญชี Internation big 6 firm, Nation firms และ Local firm ซึ่งจากผล การศึกษา Internation big 6 firm มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการจัดการกำไรน้อยที่สุด และ มี ความถูกต้องในการนำเสนอผลการดำเนินงาน

3. กิจการขนาดใหญ่ย่อมที่จะต้องการรักษาชื่อเสียง ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนได้ว่า ต้นทุนใน การจัดการกำไรของ กิจการขนาดใหญ่นั้นมีมากกว่ากิจการขนาดเล็ก เพราะว่า กิจการขนาดใหญ่ ย่อมเป็นที่ถูกจับตามองจากสาธารณชน รัฐบาล ซึ่งถ้ากิจการขนาดใหญ่ถูกตรวจสอบว่ามีการ จัดการกำไร ย่อมทำให้เสียชื่อเสียงอย่างรุนแรง ซึ่งผลกระทบนี้ ถ้าเป็นกิจการขนาดเล็กย่อมได้รับ ผลกระทบน้อยกว่า

แนวโน้มในการจัดการกำไรของกิจการขนาดใหญ่ที่มากกว่ากิจการขนาดเล็ก ได้แก่

1. กิจการขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะทำการจัดการกำไรมากกว่ากิจการขนาดเล็ก เพราะมี แรงกดดันจากภายนอก มากกว่า เนื่องจากกิจการขนาดใหญ่จะมีแรงกดดันสูงเพราะจะอยู่ใน ความคาดหวังของนักวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงานที่ต้องดีขึ้น การรายงานผลการดำเนินงานที่

ต้องมีความสม่ำเสมอ (Barton and Simko, 2002) นอกจากนี้ การที่กิจการขนาดใหญ่ พยายามจัดการกำไรให้น้อยกว่าความเป็นจริง เพื่อไม่ต้องการให้กำไรสูงเกินไปจนถูกสงสัยและตรวจสอบจากภาครัฐบาล

2. กิจการขนาดใหญ่มีอำนาจในการต่อรองกับผู้สอบบัญชีมากกว่ากิจการขนาดเล็ก เพราะว่าบางครั้ง กิจการขนาดใหญ่อาจจะเป็นแหล่งรายได้หลักของสำนักงานสอบบัญชีก็ได้ และทำให้ผู้สอบบัญชีจะทำการละเว้นไม่พยายามตรวจสอบถึงการจัดการกำไรจากกิจการขนาดใหญ่

3. กิจการขนาดใหญ่มีช่องทางการจัดการกำไรมากกว่ากิจการขนาดเล็ก เพราะกิจการขนาดใหญ่มีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่า หนี้สินหมุนเวียนมากกว่า

4. กิจการขนาดใหญ่มีผู้บริหารที่มีอำนาจมาก ถึงแม้ว่าจะมีการควบคุมภายในที่ดี แต่ถ้าผู้บริหารมีอำนาจมากก็อาจจะส่งผลให้สามารถจะกระทำอะไรก็ได้โดยดุลยพินิจของตัวเอง โดยไม่ต้องสนใจการควบคุมภายในของกิจการ

○ ตัวแปรควบคุม

ความเสี่ยงด้านการเงิน ย่อมมีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดการกำไรของผู้บริหาร เพราะความเสี่ยงด้านการเงินที่สูงจะนำไปสู่การใกล้ที่จะละเมิดข้อตกลงสัญญาเงินกู้ (Press and Weintrop, 1990) และเมื่อใกล้จะละเมิดสัญญาเงินกู้ก็จะทำให้ผู้บริหารเกิดแรงจูงใจที่จะทำการจัดการกำไร (Defond and Jiambalvo, 1994) เพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสัญญาเงินกู้ นั้น ดังนั้นผู้บริหารที่มีความเสี่ยงด้านการเงินสูงย่อมมีแรงกระตุ้นที่จะทำให้เกิดการจัดการกำไรโดยทำกำไรรายได้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามการที่ความเสี่ยงด้านการเงินสูง ก็เกิดได้จากภาวะการเงินที่ตกต่ำ (Beneish and Press, 1995) เพราะฉะนั้นบริษัทที่มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของเจ้าของสูง ก็ย่อมที่จะมีความพยายามที่จะเลือกนโยบายทางบัญชีที่จะเลือกรายได้อัตมาไว้ในปัจจุบัน (Christie, 1990)

Defond and Jiambalvo (1992) ได้ทำการศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้และรายการคงค้าง โดยได้มีการหาค่ารายการคงค้างที่ไม่ปกติ (abnormal accruals) ของ 94 บริษัทที่ได้รายงานการละเมิดสัญญาไว้ในรายงานประจำปี จากการศึกษาพบว่ารายการคงค้างที่ไม่ปกติ (abnormal accruals) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในปีก่อนหน้าที่จะมีการละเมิดเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ ส่วนในปีที่มีการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ก็พบว่ารายการคงค้างที่ไม่ปกติ (abnormal accruals) ก็มีความสัมพันธ์เชิงบวก จากการศึกษาได้ควบคุมผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับ

การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
ต่อเนื่อง

Sweeney (1992) ได้ทำการศึกษาถึงช่วงเวลาของบริษัทที่จะเลือกใช้นโยบายบัญชีก่อนและ
หลังที่จะมีการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ กลุ่มตัวอย่างคือ 130 บริษัทที่ผู้บริหารละเมิดเงื่อนไข
สัญญาเงินกู้ ซึ่งผู้บริหารเหล่านี้มีการเปลี่ยนนโยบายบัญชี 205 ครั้งในช่วงก่อนผิดสัญญา 5 ปี
และหลังผิดสัญญา 2 ปี ซึ่งพบว่า 76%ของการเปลี่ยนแปลงคือต้องการเพิ่มกำไรให้สูงขึ้น จาก
การศึกษาพบว่า ผู้จัดการบริษัทมีความพยายามที่จะเลือกข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงกำไรที่สูงขึ้นในกลุ่มที่ศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารที่ละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ก็จะ
จัดการกำไรโดยให้ผลกำไรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในปีที่ผิดสัญญามากกว่าปีอื่น ๆ และในปีถัดมา
ผู้บริหารก็จะยังทำการจัดการกำไรโดยให้ผลกำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ของ
ผู้บริหารที่สามารถควบคุมการแสดงผลการดำเนินงานของบริษัทได้

ดังนั้นการศึกษานี้จึงนำความเสี่ยงด้านการเงินมาเป็นตัวแปรควบคุม เพื่อลด
ผลกระทบที่เกิดจากการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้

หนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงความต้องการเงินทุนจากแหล่งภายนอกของ
บริษัท ซึ่งจากการศึกษาของ Dechow, Sloan and Sweeney (1996) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ
สาเหตุและผลของการจัดการกำไรของบริษัทถูกสั่งให้ทำการแก้ไขงบการเงินจากคณะกรรมการ
ตลาดหลักทรัพย์ (SEC) ซึ่งจากการศึกษาก็พบว่า ประเด็นของการจัดการกำไรมีความเกี่ยวข้องกับ
ที่คณะกรรมการสั่งให้มีการแก้ไขงบการเงิน โดยบริษัทเหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องการแหล่งเงินทุน
ภายนอก เช่น การกู้เงิน การออกหุ้น และโอกาสการเกิดการจัดการกำไรมากหรือน้อยจะสัมพันธ์
กับการตรวจสอบที่เข้มงวดของบรรษัทภิบาลแต่ละบริษัท

ดังนั้นการศึกษานี้จึงนำหนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้นมาเป็นตัวแปรควบคุม เพื่อลด
ผลกระทบที่เกิดจากความจำเป็นที่ต้องการแหล่งเงินทุนภายนอก

การเติบโตของยอดขาย อาจมีผลกระทบต่อแรงจูงใจในการจัดการกำไร ซึ่งบริษัทที่มี
การเติบโตของยอดขายสูงอาจจะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำเพราะถึงอย่างไรก็ต้องรายงานผล
การดำเนินงานที่เป็นบวก หรือมีการเปลี่ยนแปลงในผลกำไร ขณะเดียวกันบริษัทที่มีการเติบโตของ
ยอดขายต่ำอาจจะต้องการทำให้กำไรสูง โดยเลือกที่จะทำการจัดการกำไร อย่างไรก็ตาม การที่การ
เติบโตของยอดขายสูง อาจจะมาจากการที่ทำการจัดการกำไรมาอย่างต่อเนื่องจากครั้งก่อน ๆ เพื่อ

ให้ผลกำไรที่แสดงอย่างต่อเนื่อง หรือยอดขายมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Kim, Liu and Rhee, 2003) จากการศึกษาของ Myers และ Skinner (1999) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกำไรที่ต่อเนื่องกับการจัดการกำไร ซึ่งในส่วหนึ่งของการศึกษา ได้นำกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 399 บริษัท ที่มีผลการดำเนินงานต่อเนื่อง มาทำการควบคุมโดยมีเงื่อนไขคือ 1.การเติบโตของกำไร 2.ขนาดกิจการ 3.ระยะเวลา จะต้องมีค่าทั้ง 3 ค่าที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งบริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่ควบคุม มี 344บริษัท และจากการทดสอบก็พบว่า บริษัทกลุ่มที่ทำการศึกษาก็มีความเสี่ยงทางด้านการเงินที่สูงน้อยกว่าบริษัทที่ถูกควบคุม และการเติบโตของยอดขายของบริษัทที่ทำการศึกษาก็สูงกว่าบริษัทที่ถูกควบคุม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ทำการศึกษาก็จะมีการเติบโตที่มากกว่าบริษัทอื่น ๆ

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงนำการเติบโตของยอดขายมาเป็นตัวแปรควบคุม เพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการเติบโตของยอดขายที่แตกต่างกัน

การเปลี่ยนแปลงของผลกำไรขาดทุน บริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่มีผลกำไรก็ย่อมมีความเป็นไปได้ที่จะมีการจัดการกำไร เพื่อต้องการให้แสดงผลการดำเนินงานที่มีผลกำไรอย่างต่อเนื่อง หรือผลการดำเนินงานที่ขาดทุนก็มีโอกาสที่จะมีการจัดการกำไร เพื่อต้องการให้แสดงผลการดำเนินงานที่มีผลกำไร หรือเพื่อต้องการให้ผลการดำเนินงานในงวดต่อไปดีขึ้น ซึ่งแสดงถึงว่าผลกำไรขาดทุนในงวดที่ผ่านมาจะมีผลกระทบต่อแนวโน้มการตัดสินใจของผู้บริหารในการที่จะทำการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยทั่วไปแล้ว บริษัทที่มีการเติบโตเร็วก็เป็นตัวกระตุ้นที่จะทำให้ผู้บริหารทำการจัดการกำไรเพื่อต้องการให้เป็นไปตามที่คาดหวังของผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจ (Mayers and skinner, 2002) ซึ่งจากการศึกษาของ Burgstahler and Dichev (1997) ได้ทำการศึกษาถึง บริษัทที่จะทำการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงกำไรที่ลดลงหรือขาดทุน กลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ปี 1976 – 1994 ซึ่งการทดสอบจะให้ 2 วิธี 1.Histograms of the pooled cross-sectional empirical distributions โดยการพิจารณา ลักษณะเฉพาะของการกระจายของการเปลี่ยนแปลงกำไรและตัวกำไร จะพบว่า จำนวนบริษัทที่กำไรลดลงเพียงเล็กน้อยมีจำนวนน้อยกว่าปกติเมื่อเทียบกับค่าคาดหวัง และ จำนวนบริษัทที่มีกำไรเพิ่มขึ้นเล็กน้อยมีจำนวนมากกว่าปกติเมื่อเทียบกับค่าคาดหวัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการจัดการกำไรเพื่อไม่ให้กำไรลดลง สำหรับทางด้านขาดทุนนั้น พบว่า จำนวนบริษัทที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนเล็กน้อยจะมีจำนวนน้อยกว่าปกติเมื่อเทียบกับค่าคาดหวัง และจำนวนบริษัทที่มีกำไรเล็กน้อยมากกว่าปกติเมื่อเทียบกับค่าคาดหวัง ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความพยายามของผู้บริหารที่จะทำการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลขาดทุน 2.การทดสอบทางสถิติ มีการตั้งสมมติฐาน 1.ทำการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลกำไรที่ลดลง 2.การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยง

ผลขาดทุน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3กลุ่ม 1.กำไรลดลง1ปี 2.กำไรลดลง 2-1ปี 3.กำไรลดลงมากกว่า 3ปี ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า มีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลกำไรที่ลดลง และกำไรลดลงมากกว่า 3ปีจะมีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงกำไรที่ลดลงมากที่สุด สำหรับ ผลการดำเนินงานขาดทุน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3กลุ่ม 1.ขาดทุน 1ปีต่อไป 2.กำไรติดต่อกัน 2-1ปี 3.กำไรติดต่อกันมากกว่า 3ปี ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลขาดทุนและบริษัทที่มีผลกำไรติดต่อกันมากกว่า 3ปีมีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลขาดทุนมากที่สุด นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียน เป็นตัวการที่ใช้ในการทำให้กำไรสูงขึ้น

ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงนำการเปลี่ยนแปลงผลกำไรขาดทุนมาเป็นตัวแปรควบคุม เพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของผลการดำเนินงานในงวดปัจจุบันกับงวดที่ผ่านมา

○ ตัวแบบที่ใช้วัดค่าการจัดการกำไร

Bartov, Gul and Tsui (2001) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ Discretionary – accruals models and audit qualifications โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินความสามารถของ Cross – sectional Jones Model และ Cross – sectional modified Jones Model ว่าจะสามารถตรวจพบการจัดการกำไร (Earnings Management) โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร(Discretionary accruals)กับรายงานของผู้สอบบัญชี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 173 บริษัท ที่รายงานของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไขและกลุ่มบริษัทที่รายงานแบบไม่มีเงื่อนไข ซึ่งผลการวิจัย Model ทั้งสองแบบสามารถที่จะตรวจพบการจัดการกำไร (Earnings Management) ได้อย่างสม่ำเสมอ สำหรับข้อจำกัดของการศึกษานี้ เกิดจากผลการศึกษาที่ไม่อาจจะแสดงให้เห็นได้ว่า Model ไດดีกว่ากัน

Dechow , Sloan and Sweeney (1995) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจพบการจัดการกำไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของตัวแบบจำลอง 5 ตัวแบบ ได้แก่ The Healy Model , The DeAngelo Model , The Jones Model , The Modified Jones Model and The Industry Model โดยใช้วิธีการทดสอบทางสถิติและพิจารณาความถี่ของการเกิดความผิดพลาดประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 ของแต่ละตัวแบบในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบ เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ตั้งแต่ปี 1950-1991 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1. กลุ่มบริษัทที่สุ่มมาจากประชากรทั้งหมด 1,000 ปีบริษัท (Firm Years) 2.

กลุ่มบริษัทที่มีผลการดำเนินงานสูงหรือต่ำกว่าปีก่อนอย่างมากจำนวน 1,000 ปีบริษัท (Firm Years) 3.กลุ่มบริษัทที่คาดว่าจะมีการทำการจัดการกำไรอย่างแน่นอนจำนวน 1,000 ปีบริษัท (Firm Years) 4.จำนวน 32 บริษัท ที่ตลาดหลักทรัพย์ให้ความสงสัยว่ามีผลกำไรสูงเกินจริงติดต่อกันเป็นจำนวน 56 ปีบริษัท ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทุกตัวแบบมีประสิทธิภาพในการตรวจพบการจัดการกำไร แต่ถ้ามักมีการได้มีการทำการจัดการกำไรค่อนข้างน้อยก็อาจส่งผลให้ตัวแบบไม่สามารถตรวจพบการจัดการกำไร และตัวแบบที่สามารถตรวจพบการจัดการกำไรได้ดีคือ The Modified Jones Model และสิ่งสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรควรจะทำการควบคุมกลุ่มตัวอย่างให้อยู่ในสภาวะการณเดียวกัน และวิธีการเก็บข้อมูลแต่ละบริษัทในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross – Sectional Data) นั้น สามารถใช้ทดสอบสมมติฐานที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การเก็บข้อมูลก็สามารถเก็บข้อมูลได้มากทำให้ค่าที่วัดได้มีประสิทธิภาพและแม่นยำในการประมาณการ ซึ่งวิธีเก็บข้อมูลของแต่ละบริษัทหลาย ๆ ช่วงเวลาที่ห่างเท่า ๆ กัน (Time Series Data) นั้นมีเงื่อนไขว่าจะให้ข้อมูลน่าเชื่อถือหรือมีประสิทธิภาพและแม่นยำในการประมาณการจะต้องเก็บข้อมูลตั้งแต่ 10ปีขึ้นไป นอกจากนี้การใช้วิธีเก็บข้อมูลแต่ละปีของแต่ละบริษัท (Time Series) มันอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลนาน ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาก็มักจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ดังนั้นค่าที่ได้อาจจะไม่สะท้อนปัจจุบัน

งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำไร

Piman Limpaphayom (2005) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโดยเจ้าของกับการแสดงข้อมูลผลกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหลังจากช่วงวิกฤตทางการเงินของเอเชีย ระหว่างปี 1998 - 2000ซึ่งส่วนหนึ่งของการศึกษาได้ศึกษาถึงการบริหารงานโดยเจ้าของกับการจัดการกำไร โดยให้รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัววัดค่าการจัดการกำไร ใช้ตัวแบบของ Jones (1991) ผลการศึกษา พบว่าการบริหารงานโดยเจ้าของมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร หมายความว่าถ้ามีการบริหารงานโดยเจ้าของสูง แนวโน้มที่จะแสดงผลกำไรโดยผ่านการจัดการกำไรก็สูง ซึ่งจากผลการศึกษาที่ได้ก็แสดงให้เห็นว่า ผู้จัดการใช้การจัดการกำไรเป็นส่วนช่วยให้รายงานทางการเงินแสดงผลกำไร ซึ่งบุคคลภายนอกมีอาจล่วงรู้ จึงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในข้อมูลที่ได้รับ

Roosenboom, Goot and Mertens (2003) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการกำไร และการนำเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยกลุ่ม

ตัวอย่างคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (Public on Euronext Amsterdam) และนำเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปในประเทศเนเธอร์แลนด์ จำนวน 64 บริษัท ระหว่างเดือนมกราคม 1984 – ธันวาคม 1994 ยกเว้นธุรกิจการเงิน โดยมีสมมติฐาน 1.รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาก่อนการนำเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกมากกว่าช่วงเวลาหลังจากนั้น 2. รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในปีแรกของการเป็นบริษัทจดทะเบียนมากกว่าในปีถัดมา 3.บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (Public on Euronext Amsterdam) และนำเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปในประเทศเนเธอร์แลนด์ที่ผู้บริหารมีการจัดการกำไรจะมีราคาหุ้นที่ตกต่ำในระยะยาว การทดสอบสมมติฐานใช้วิธีการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ตัวแบบของ Jones (1991) แหล่งข้อมูลมาจากรายงานทางการเงินของกิจการนั้น งานวิจัยนี้ศึกษาถึงบทบาทของการจัดการกำไรของผู้บริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่นำเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรก ผลการวิจัย พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่นำเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรก ในประเทศเนเธอร์แลนด์โดยเฉลี่ยจะพยายามใช้การจัดการทางกำไร โดยให้รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารในปีแรกที่เป็นบริษัทจดทะเบียนและไม่ได้ใช้ในปีก่อนที่จะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และราคาหุ้นในระยะยาวนั้นขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของบริษัท ถ้าผลการดำเนินงานดีอย่างต่อเนื่องราคาหุ้นก็จะอยู่ในระดับปกติ แต่ถ้าผลการดำเนินงานไม่ดีราคาหุ้นก็จะตกอย่างรุนแรง

Yoon and Miller (2002) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรของบริษัทในประเทศเกาหลีในช่วงของการเพิ่มทุน โดยการเสนอขายหุ้นสามัญเพื่อเพิ่มทุนของบริษัทในเกาหลี จำนวน 249 บริษัท การขายหุ้นโดยเพิ่มทุนในช่วงระหว่างปี 1995 – 1997 เพื่อศึกษาว่าบริษัทที่เพิ่มทุนมีการจัดการกำไรในปีก่อนเพิ่มทุนหรือไม่ โดยใช้วิธีการทดสอบ 3 อย่าง (ข้อแตกต่างของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร ความสัมพันธ์ของแต่ละรายการ และการวิเคราะห์โดยวิธี Sing – change) ได้พบว่า บริษัทเกาหลีที่จะทำการเพิ่มทุนในปีถัดมา จะมีการจัดการกำไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผลการดำเนินงานไม่ดี การศึกษานี้มีความน่าเชื่อถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเป็นกลุ่มใด การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของบริษัทที่จะเพิ่มทุนแสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จะเพิ่มทุนพยายามที่จะรายงานกำไรในปีก่อนและปีที่ทำการเพิ่มทุน แต่ไม่พบข้อแตกต่าง ในเรื่องของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ระหว่าง บริษัทที่เพิ่มทุนและบริษัทที่นำมาเปรียบเทียบโดยการใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Current Accruals) นอกจากนี้ พบว่าบริษัทที่เพิ่มทุนมีความพยายามที่จะบริหารกำไร ถ้าผลการดำเนินงานไม่ดี และ

จำนวนหุ้นที่เสนอขายมีจำนวนมาก การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนจากหุ้นและรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร(Discretionary Accruals) แสดงให้เห็นว่า ตลาดตอบสนองในเชิงบวกกับกำไรสุทธิ แต่เป็นในเชิงลบในรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) นอกจากนี้ตลาดมีการวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง ถึงกระแสเงินสดของบริษัทที่เพิ่มทุนว่ามีการใช้รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร(Discretionary Accruals)

Waeowan Prangthawat (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน โดยตัวแปรทดสอบการจัดการกำไรคือการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายโดยดุลยพินิจของผู้บริหาร การศึกษาได้ตัวอย่างของหุ้นสามัญเพิ่มทุน 115 บริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2543 ทดสอบโดยใช้แบบจำลอง Modified Jones(1991) วิธีการทดสอบแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงกำไรกับการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายโดยดุลยพินิจของผู้บริหาร ส่วนที่สองทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของหุ้นกับการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายโดยดุลยพินิจของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่าการจัดการกำไรในช่วงปีเพิ่มทุนส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงกำไรเพิ่มขึ้นในปีเพิ่มทุนผ่านการเปลี่ยนแปลงรายการพึงรับพึงจ่ายโดยดุลยพินิจของผู้บริหาร อย่างไรก็ตามรายการพึงรับพึงจ่ายไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงกำไรหลักการเพิ่มทุนได้ แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนเกินปกติของหุ้น 2 ปี หลังการเพิ่มทุนกับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่านักลงทุนไม่ได้คาดการณ์เกี่ยวกับการจัดการกำไรในงบการเงิน นอกจากนี้ นักลงทุนยังสนใจกำไรของบริษัทในปีก่อนเพิ่มทุนมากกว่าสนใจข้อมูลที่ซับซ้อนในงบการเงิน

Kanogporn Narktabtee (2000) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก (IPO: Initial Public Offerings) ซึ่งศึกษาในช่วงระหว่างปี 1991 – 1995 กลุ่มตัวอย่าง 47 บริษัท มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งคือ ผู้บริหารในประเทศไทยจะทำการจัดการกำไรเพื่อให้รายงานทางการเงินแสดงผลกำไรในปีก่อนที่จะมีการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก ข้อที่สอง ผลประกอบการของกิจการหลังจากปีที่ทำการเสนอขายหุ้นสามัญแล้วเทียบกับตลาด โดยตั้งสมมติฐาน 3 ข้อ 1. รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปีก่อนหน้าที่จะมีการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก 2. รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในปีที่ทำการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก

แรก 3. รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงาน หลังจากปีทำการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก ซึ่งการวัดค่าการจัดการกำไรจะใช้รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ตัวแบบ Jones (1991) ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารจะทำการจัดการกำไรในช่วง 2 ปีก่อนและปีทำการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก สำหรับ 2 ปีหลังจากการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก ผลตอบแทนของหุ้นไม่พบผลตอบแทนที่แตกต่างจากตลาด อย่างไรก็ตาม ปีที่ 3 หลังจากการเสนอขายหุ้นสามัญแก่สาธารณชนเป็นครั้งแรก ผลตอบแทนของหุ้นมีแนวโน้มที่ลดลงจากตลาด

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากผลงานวิจัยของนักวิจัยหลาย ๆ ท่านที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไร (Earnings Management) หรือการทำให้รายได้ของกิจการเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผลการดำเนินงานสะท้อนการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร และต้องการให้ผลการดำเนินงานเป็นที่น่าสนใจแก่นักลงทุน ซึ่งการจัดการกำไรของผู้บริหารนั้น มีปัจจัยหลาย ๆ อย่างตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่ปัจจัยที่ข้าพเจ้ามีความสนใจจะศึกษาคือ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และขนาดของกิจการ เพราะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นั้นยังมีทุนจดทะเบียนในระดับความแตกต่างกัน ซึ่งก็แสดงถึงมูลค่ากิจการที่ไม่เท่ากันและมูลค่ากิจการที่ไม่เท่ากันก็จะสะท้อนถึงขนาดกิจการที่แตกต่างกัน ความแตกต่างของขนาดกิจการย่อมจะส่งผลถึงพฤติกรรมของผู้บริหารที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ปัจจุบันถึงแม้ว่างบการเงินจะได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด

หลักทรัพย์ แต่งบการเงินของบางบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบก็ยังถูกคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ให้ทำการแก้ไขใหม่ ถึงแม้ว่าสัดส่วนของงบการเงินที่ถูกสั่งแก้ไข จะได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) มากกว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4 Audit Firm) แต่จากเหตุการณ์ของเอนรอน ก็แสดงให้เห็นถึงโอกาสที่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4 Audit Firm) อาจจะมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มแนวทางการพิจารณาข้อมูลในงบการเงินให้นักลงทุน เจ้าหนี้ และผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่าง ๆ ว่าโอกาสที่ผู้บริหารจะทำการจัดการกำไรมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชีขนาดกิจการ กับการจัดการกำไร